

Sygn. akt I CSK 2917/22

POSTANOWIENIE

Dnia 23 sierpnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Wesołowski

w sprawie z powództwa R. K.
przeciwko Skarbowi Państwa - Dyrektorowi Zakładu Karnego w G.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 23 sierpnia 2022 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powoda
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 29 września 2021 r., sygn. akt I ACa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. nie obciąża powoda kosztami postępowania kasacyjnego;**
- 3. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w [...] na rzecz adwokata M. N. kwotę 120 zł (sto dwadzieścia złotych) powiększoną o należny podatek od towarów i usług tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną powoda R. K. od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z 29 września 2021 r., Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub

wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty jedynie przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek umożliwiających realizację publicznoprawnych funkcji skargi kasacyjnej. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Nie w każdej zatem sprawie, nawet w takiej, w której rozstrzygnięcie oparte jest na błędnej subsumpcji czy wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Podkreślenia wymaga, że Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie jest jego rolą korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa w każdej indywidualnej sprawie.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c. Przesłanka ta nie została spełniona.

W związku z tym, że argumentacja skarżącego dotycząca nieważności postępowania, o której mowa w art. 379 pkt 5 k.p.c., odnosi się także do postępowania przed Sądem pierwszej instancji przypomnieć należy, że w art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c., normującym przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania z powodu nieważności postępowania, chodzi o nieważność postępowania przed Sądem drugiej instancji, którą Sąd Najwyższy bierze pod rozagę z urzędu (art. 398¹³ § 1 k.p.c.). Kontrola kasacyjna obejmuje bowiem stosowanie prawa przez Sąd drugiej instancji i z tej przyczyny Sąd Najwyższy, rozpoznając skargę kasacyjną, nie może w ramach bezpośredniej kontroli kasacyjnej badać kwestii ważności postępowania przed Sądem pierwszej instancji. W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że badanie w ramach kontroli kasacyjnej nieważności postępowania przed Sądem pierwszej instancji jest możliwe jedynie pośrednio, gdy skarżący w ramach podstawy drugiej (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.) zarzuci Sądowi drugiej instancji naruszenie art. 378 § 1 w zw. z art. 386 § 2 k.p.c. przez nieuwzględnienie nieważności postępowania przed Sądem pierwszej

instancji. W takiej jednak sytuacji skarżący we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie powinien odwoływać się do treści art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c., czyli nieważności postępowania, lecz powoływać się na przesłankę wymienioną w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., czyli oczywistą zasadność skargi w tym zakresie (wyrok Sądu Najwyższego z 11 stycznia 2006 r., III CK 328/05, MoP 2006, nr 3, s. 115; postanowienie Sądu Najwyższego z 23 maja 2014 r., II PK 30/14), a czego skarżący nie uczynił. Niezależnie od powyższego, wskazać należy, że pozbawienie możliwości obrony swych praw w rozumieniu art. 379 pkt 5 k.p.c. zachodzi, jeżeli z powodu wadliwości procesowych sądu lub strony przeciwnej, będących skutkiem naruszenia konkretnych przepisów Kodeksu postępowania cywilnego, których nie można było usunąć przed wydaniem orzeczenia w danej instancji, strona nie mogła – wbrew swej woli – brać i nie brała udziału w postępowaniu lub jego istotnej części (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 30 kwietnia 2021 r., I CSK 714/20 i powołane tam orzeczenia). W judykaturze Sądu Najwyższego wyjaśniono, że nieustanowienie dla strony pełnomocnika z urzędu co do zasady nie usprawiedliwia zarzutu nieważności postępowania z art. 379 pkt 5 k.p.c. Nieważność postępowania z tego powodu występuje jedynie w wyjątkowych przypadkach oczywiście wadliwej oceny zdolności postrzegania, a także oczywistej nieporadności. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 15 czerwca 2020 r., II CSK 554/19 i wskazane tam orzeczenia). Podniesiona przez skarżącego okoliczność, że złożone przez niego wnioski o ustanowienie pełnomocnika z urzędu zostały oddalone, ponieważ uznano, że nie występują po jego stronie oznaki nieporadności czy brak samodzielności, co doprowadziło do konieczności samodzielnego sporządzenia przez niego apelacji, która została zaskarżonym wyrokiem oddalona, nie przekonuje, że postępowanie przed Sądem Apelacyjnym dotknięte jest nieważnością postępowania. Autor skargi, powołując się na konieczność ustanowienia pełnomocnika z urzędu, nie wskazuje przy tym, w jakim konkretnie zakresie pomoc pełnomocnika mogłaby zapobiec wydaniu przez Sąd Apelacyjny niekorzystnego dla skarżącego wyroku, w szczególności, że oparty on został na zarzucie przedawnienia, do którego w skardze się nie odnosi.

Wobec powyższego, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji. Ze względu sytuację osobistą i materialną skarżącego o kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 102 w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c. O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej skarżącemu z urzędu w postępowaniu kasacyjnym orzeczono na podstawie § 16 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 14 ust. 1 pkt 26 i § 4 ust. 1 i 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (tekst jedn. Dz. U. z 2019 poz. 18).

[as]